

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2023. gada 4. augustā

Senāts šādā sastāvā: senatores Inguna Radzeviča, Aija Branta, Anita Poļakova,

iepazīnies ar apsūdzētā [pers. A] aizstāves zvērinātas advokātes Daces Ozoliņas kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas 2022. gada 19. oktobra spriedumu, atzīst, ka ir pamats atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 573.¹ panta pirmo daļu tiesa atsakās ierosināt kasācijas tiesvedību, ja kasācijas sūdzība vai protests neatbilst šā likuma 569., 571., 572. pantā un 573. panta pirmajā daļā minētajām prasībām.

Apsūdzētā [pers. A] aizstāve kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par [pers. A] atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 275. panta otrās daļas un 15. panta ceturtais daļas un 177. panta trešās daļas un atceltajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā, norādot, ka apelācijas instances tiesa: 1) nav norādījusi pierādījumus, kas apstiprina, ka [pers. A], parakstot izlīgumu un nododot šo dokumentu juristiem, zināja, ka izmanto dokumentu ar viltotiem zemnieku saimniecības „[Nosaukums A]” (šobrīd – SIA „[Nosaukums A]”) direktora [pers. B] un lauksaimniecības kooperatīvās sabiedrības „[Nosaukums B]” (šobrīd – SIA „[Nosaukums B]”) valdes priekšsēdētāja [pers. C] parakstiem, nevis iepriekš starp pusēm apspriestu dokumentu; 2) nav izvērtējusi lietā iegūtās ziņas par to, ka [pers. C] uz personīgu naidīgu attiecību pamata pašam vai ar citas personas starpniecību bija iespēja atstāt [pers. A] dokumentu ar viltotiem [pers. B] un [pers. C] parakstiem, apzinoties, ka pēc tam celtie iebildumi par parakstu neīstumu apstiprināsies; 3) nav izvērtējusi pierādījumus, kas apstiprina, ka izlīgumā norādītās saistības pastāvēja, tai skaitā liecinieku [pers. B], [pers. D] un [pers. E] liecības, un līdz ar to nepamatoti atzinusi, ka izlīguma 1.1., 1.2., 1.4., 1.5. un 2.2. punkti satur nepatiesas ziņas; 4) izvērtējot cietušā SIA „[Nosaukums B]” pārstāvja [pers. F] liecības, nav ņēmusi vērā, ka cietušā pārstāvis sniedzis liecības aiz atriebības, jo viņa dēls [pers. C] ir apsūdzēts citā kriminālprocesā, kurā par cietušo atzīts [pers. A]; 5) secinājusi, ka [pers. A] ir atzīstams par vainīgu procesuālā krāpšanā, taču nav norādījusi, kurā Krimināllikuma pantā ir paredzēta atbildība par šādu noziedzīgu nodarījumu; 6) nepareizi piemērojusi Kriminālprocesa likuma 405. pantu, jo nepamatoti secinājusi, ka apsūdzībā nav konstatējami tādi trūkumi, kas liegtu apsūdzētajam iespēju aizstāvēties; 7) nosakot apsūdzētajam naudas sodu 30 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, nav ieguvusi un pārbaudījusi ziņas par apsūdzētā mantisko stāvokli; 8) nepamatoti konstatējusi, ka ir ievērotas apsūdzētā tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 569. panta pirmajai daļai pārsūdzēšana kasācijas kārtībā ir rakstveida kasācijas protesta vai sūdzības iesniegšana Augstākajā tiesā par tāda apelācijas instances tiesas nolēmuma tiesiskumu, kurš vēl nav stājies spēkā, nolūkā panākt tā atcelšanu pilnībā vai kādā tā daļā vai arī tā grozīšanu juridisku iemeslu dēļ. Šī panta trešā daļa noteic, ka kasācijas instances tiesa pierādījumus lietā no jauna neizvērtē.

Senāts konstatē, ka apsūdzētā [pers. A] aizstāve kasācijas sūdzībā pamatā atkārtojusi apelācijas sūdzības argumentus, kurus apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi un motivēti noraidījusi.

Apelācijas instances tiesa ir atkārtoti izvērtējusi lietā iegūtos pierādījumus un argumentēti atzinusi, ka apsūdzētā [pers. A] vainīgums viltota dokumenta izmantošanā mantkārīgā nolūkā un mēģinājumā ar viltu iegūt svešu mantu lielā apmērā ir pierādīts ārpus saprātīgām šaubām un viņa darbības ir kvalificējamās pēc Krimināllikuma 275. panta otrās daļas un 15. panta ceturtās daļas un 177. panta trešās daļas. Pamatojoties uz lietā iegūtajiem pierādījumiem, tai skaitā Kurzemes rajona tiesas 2019. gada 19. jūnija spriedumā civillietā Nr. [...] un Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2011. gada 15. marta spriedumā civillietā Nr. [...] konstatētajiem faktiem, cietušā SIA „[Nosaukums B]” pārstāvja [pers. F], liecinieku [pers. B] un [pers. C] liecībām, kā arī ekspertu atzinumos norādītajām ziņām, apelācijas instances tiesa argumentēti atzinusi, ka 2006. gada 19. augusta izlīgumā, kuru [pers. A] izmantoja, iesniedzot to Kurzemes reģionālajā šķīrējtiesā, nolūkā iegūt tiesības uz izlīgumā norādīto parādu, lietojuma procentiem un līgumsodu, bija atdarināti [pers. B] un [pers. C] paraksti, kā arī atspoguļotas patiesībai neatbilstošas ziņas par saistību esību un šķīrējtiesas līgumu.

Pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi liecinieku [pers. B], [pers. D] un [pers. E] liecības un atzinusi, ka tās nesatur konkrētas ziņas par darījumu un saistību esību, jo no liecībām izriet, ka lieciniekiem bija vienīgi vispārīgi zināms par darījumiem starp zemnieku saimniecību „[Nosaukums A]” un lauksaimniecības kooperatīvo sabiedrību „[Nosaukums B]”, turklāt arī izlīguma saturā nav atspoguļoti konkrēti darījumi, kas veidotu izlīgumā norādītās saistības 27 000 latu apmērā. Tāpat tiesa ir izvērtējusi arī cietušā SIA „[Nosaukums B]” pārstāvja [pers. F] un liecinieka [pers. C] liecību ticamību, norādot, ka neatkarīgi no apsūdzētā attiecībām ar cietušā pārstāvi un liecinieku, šo personu liecību ticamība izvērtējama, aplūkojot kriminālprocesa laikā iegūtos faktus vai ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā. Tiesa konstatējusi, ka cietušā SIA „[Nosaukums B]” pārstāvja [pers. F] un liecinieka [pers. C] liecības par to, ka izlīgums ir viltots, apstiprina citi lietā iegūtie pierādījumi, tai skaitā liecinieka [pers. B] liecības, ekspertu atzinumos ietvertās ziņas un tiesu spriedumos konstatētie fakti, un atzinusi, ka šīs liecības ir ticamas un izmantojamas pierādīšanā.

Tāpat apelācijas instances tiesa spriedumā ir norādījusi pierādījumus, tai skaitā paša apsūdzētā [pers. A] liecības, un uz pierādījumu pamata konstatētos apstākļus, kas apstiprina, ka apsūdzētajam [pers. A] bija zināms, ka izlīgums ir viltots. Pamatojoties uz lietā iegūtajiem pierādījumiem, apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka apsūdzētais [pers. A] un zemnieku saimniecība „[Nosaukums A]” ir pilnvarojuši zvērinātu advokāti iesniegt prasības pieteikumu Kurzemes reģionālajā šķīrējtiesā nolūkā piedzīt no SIA „[Nosaukums B]” no izlīguma izrietošo pamatparādu, lietojuma procentus un līgumsodu.

Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka apsūdzētais [pers. A], apzinoties, ka izlīgums ir viltots, izmantoja to sava un zemnieku saimniecības „[Nosaukums A]” mantiskā stāvokļa uzlabošanai, ar pilnvarotās personas starpniecību iesniedzot izlīgumu Kurzemes reģionālajā šķīrējtiesā kā pamatojumu prasības pieteikumam par parāda piedziņu no SIA „[Nosaukums B]”, un tādējādi mantkārīgā nolūkā izmantoja viltotu dokumentu. Tiesa norādījusi, ka šādas apsūdzētā darbības kvalificējamās pēc Krimināllikuma 275. panta otrās daļas.

Turklāt, pamatojoties uz lietā iegūtajiem pierādījumiem, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka apsūdzētais [pers. A] mēģināja izkrāpt mantu lielā apmērā. Tiesa norādījusi, ka šī noziedzīgā nodarījuma objektīvā puse izpaudusies mēģinājumā iegūt SIA „[Nosaukums B]” naudu – 87 156,61 *euro* – ar viltu, iesniedzot Kurzemes reģionālajā šķīrējtiesā viltotu izlīgumu, ar kuru pamatota prasība par neeksistējoša parāda piedziņu, tādā veidā maldinot šķīrējtiesnesi, kurš pieņēma faktiskajiem apstākļiem neatbilstošu nolēmumu, ar kuru SIA „[Nosaukums B]” kā procesu zaudējušajai pusei tiktu nodarīts nepamatots mantisks zaudējums, tomēr šīs kaitīgās sekas neiestājās no apsūdzētā gribas neatkarīgu iemeslu dēļ. Savukārt noziedzīgā nodarījuma subjektīvā puse tieša nodoma veidā konstatējama no apsūdzētā [pers. A] faktiskajām darbībām, jo apsūdzētais, apzinoties, ka šķīrējtiesai iesniegtais izlīgums, ar kuru pamatota prasība, ir viltots un tajā ietvertās ziņas ir nepatiesas, paredzēja zaudējumu nodarīšanu SIA „[Nosaukums B]” un vēlējās iedzīvoties no prettiesiski iegūtā mantiskā labuma. Tāpat noziedzīgā nodarījuma subjektīvā puse konstatējama no paša apsūdzētā liecībās ietvertajām ziņām par to, ka, iesniedzot prasības pieteikumu, kas pamatots ar no izlīguma izrietošajām saistībām, viņš ne tikai gribējis atgūt parādu, bet arī īstenot savu vēlmi iegūt kontroli pār lauksaimniecības kooperatīvo sabiedrību „[Nosaukums B]”.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka ar savām darbībām apsūdzētais izdarījis procesuālo krāpšanu, un pievienojusies pirmās instances tiesas ar atsauci uz juridisko literatūru pamatotajam skaidrojumam, ka procesuālā krāpšana ir nepatiesas liecības došana, viltota dokumenta izmantošana vai jebkāda cita veida apzināti maldinoša rakstura rīcība tiesas procesā, ko izdara kāds no lietas dalībniekiem ar mērķi prettiesiski panākt tiesas nolēmuma pieņemšanu, ar ko procesu zaudējušajai pusei tiktu nodarīts nepamatots, nelikumīgs mantisks zaudējums. Apelācijas instances tiesa ir norādījusi, ka izskatāmajā lietā procesuālā krāpšana izpaudusies tādējādi, ka [pers. A] noziedzīgo darbību rezultātā tika maldināts nevis cietušais, bet gan trešā persona – šķīrējtiesas tiesnesis –, kurš, pamatojoties uz apsūdzētā iesniegto viltoto izlīgumu, pieņēma faktiskajiem apstākļiem neatbilstošu nolēmumu, ar kuru SIA „[Nosaukums B]” kā procesu zaudējušajai pusei tiktu nodarīts nepamatots mantisks zaudējums, tomēr kaitīgās sekas neiestājās, lai arī apsūdzētais [pers. A] bija veicis visu nepieciešamo, lai izdarītu šo noziedzīgo nodarījumu. Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka šādas apsūdzētā darbības kvalificējamās pēc Krimināllikuma 15. panta ceturtās daļas un 177. panta trešās daļas.

Senāts jau iepriekš ir norādījis, ka pierādījumu ticamības jēdziens un novērtēšanas prasības ir noteiktas Kriminālprocesa likuma 128. pantā, taču izvēle, kuriem pierādījumiem ticēt, bet kuriem nē, ir tās tiesas kompetencē, kas izspriež lietu pēc būtības. Arī jautājums par to, vai lietā esošie pierādījumi ir vai nav pietiekami apsūdzētā vainīguma konstatēšanai, ir būtības jautājums, kas kasācijas kārtībā nav pārbaudāms. Pierādījumu pietiekamības kritērijs ir saprātīgu šaubu esamība vai neesamība par

apsūdzētā vainīgumu, kura izvērtēšana tāpat ir tās tiesas kompetencē, kas izskata lietu pēc būtības (sk. *Senāta 2013. gada 3. jūlija lēmumu lietā Nr. [SKK-333/2013](#), 15890002407*).

Senāts konstatē, ka apsūdzētā [pers. A] aizstāves kasācijas sūdzības argumenti šajā daļā faktiski pauž sūdzības iesniedzējas neapmierinātību ar tiem secinājumiem, kādus izdarījusi apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus, un vērsti uz to, lai panāktu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanu nevis juridisku, bet faktisku iemeslu dēļ, kas ir pretrunā ar Kriminālprocesa likuma 569. panta pirmo daļu.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 572. pantu kasācijas sūdzībā jāiekļauj tajā izteikto prasību pamatojums ar norādi uz Krimināllikuma pārkāpumu vai šā likuma normu būtisku pārkāpumu, kā arī motivēts lūgums par lietas skatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē, ja sūdzības vai protesta iesniedzējs to vēlas.

Pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi aizstāves apelācijas sūdzībā norādītos un kasācijas sūdzībā atkārtotos argumentus par to, ka [pers. A] celtā apsūdzība neatbilst Kriminālprocesa likuma 405. panta prasībām.

Atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 405. panta pirmo daļu, kā arī juridiskajā literatūrā un Senāta judikatūrā paustajām atziņām par apsūdzības saturu, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka [pers. A] celtajā apsūdzībā ir norādīts noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laiks un vieta, ciktāl tos ir bijis iespējams noskaidrot, kā arī noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas veids un motīvi. Tāpat tiesa atzinusi, ka no apsūdzībā ietvertu objektīvo pazīmju apraksta ir saprotama abu noziedzīgo nodarījumu vainas forma tieša nodoma veidā. Turklāt tiesa konstatējusi, ka apsūdzētais [pers. A] pirmstiesas kriminālprocesa laikā, paužot savu attieksmi pret apsūdzību, nav norādījis, ka tā viņam nebūtu saprotama, savukārt pirmās instances tiesā ar savu parakstu ir apliecinājis, ka apsūdzība viņam ir saprotama, un arī savās rakstveidā iesniegtajās liecībās nav izteicis iebildumus par apsūdzības saturu, sniedzot detalizētus skaidrojumus par apsūdzībā norādītajiem faktiskajiem apstākļiem. Tiesa atzinusi, ka [pers. A] celtajā apsūdzībā norādītās noziedzīgo nodarījumu faktiskās pazīmes atbilst Krimināllikuma normā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm, atklāj inkriminēto noziedzīgo nodarījumu būtību un neliedz apsūdzētajam pret to aizstāvēties.

Senāts konstatē, ka apsūdzētā [pers. A] aizstāve kasācijas sūdzībā nav norādījusi, kādi tieši inkriminēto noziedzīgo nodarījumu faktiskie apstākļi, kas nosaka juridisko kvalifikāciju, apsūdzībā nav norādīti, bet savus apgalvojumus par apsūdzības neatbilstību Kriminālprocesa likuma 405. panta prasībām pamatojusi ar to, ka daļa celtās apsūdzības apelācijas instances tiesā nav guvusi apstiprinājumu. Turklāt aizstāve norādījusi, ka [pers. A] celtā apsūdzība pierādīšanas pienākumu pārnesusi uz apsūdzēto, uzliekot viņam par pienākumu pierādīt negatīvus faktus – to, ka viņš nav izmantojis viltotu dokumentu mantkārīgā nolūkā, lai izdarītu krāpšanu lielā apmērā. Tomēr, paužot šādu atzinumu, aizstāve atstājusi bez ievērības Kriminālprocesa likuma 19. pantā nostiprināto nevainīguma prezumpcijas principu, kas noteic, ka personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, nav jāpierāda savs nevainīgums. Turklāt šāds arguments nav attiecināms uz [pers. A] celtās apsūdzības satura atbilstību vai neatbilstību Kriminālprocesa likuma 405. panta saturam.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apsūdzētā [pers. A] aizstāves kasācijas sūdzība šajā daļā nav pamatota atbilstoši Kriminālprocesa likuma 572. panta prasībām.

Pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam, apelācijas instances tiesa, nosakot

apsūdzētajam [pers. A] par Krimināllikuma 275. panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu sodu naudas soda veidā, ir izvērtējusi apsūdzētā mantisko stāvokli, un savus atzinumus šajā daļā pamatojusi ar paša apsūdzētā liecībām.

Apsūdzētā [pers. A] aizstāve kasācijas sūdzībā nav norādījusi, kādas tieši apsūdzētā mantisko stāvokli raksturojošās ziņas, kas liedz viņam iespēju nekavējoties samaksāt naudas sodu vai gūt paredzamus ienākumus, kas viņam ļautu likumā noteiktajā laikā samaksāt uzlikto naudas sodu, apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā, aprobežojoties šajā daļā vienīgi ar vispārīgiem apgalvojumiem.

Tādējādi Senāts atzīst, ka apsūdzētā [pers. A] aizstāves kasācijas sūdzība šajā daļā neatbilst Kriminālprocesa likuma 572. panta prasībām.

Tāpat apelācijas instances tiesa argumentēti atzinusi, ka lietā nav pārkāptas apsūdzētā [pers. A] tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā un līdz ar to nav pamata apsūdzētajam noteiktā soda samazināšanai, piemērojot Krimināllikuma 49.¹ pantu. Tiesa ir izklāstījusi lietā veiktās procesuālās darbības, sākot no kriminālprocesa uzsākšanas 2017. gada 20. janvārī līdz apelācijas instances tiesas sprieduma pasludināšanai 2022. gada 19. oktobrī, izvērtējusi lietas apjomu un juridisko sarežģītību, kā arī procesuālo darbību daudzumu, un konstatējusi, ka nevienā no procesa stadijām nav pieļauta kriminālprocesa neattaisnota novilcināšana.

Lai gan apsūdzētā [pers. A] aizstāve, argumentējot savu viedokli par apsūdzētā tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu, kasācijas sūdzībā norādījusi, ka kriminālprocesi veicošo iestāžu rīcība saistībā ar kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā bija jāizvērtē, sākot no noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas brīža, taču savu viedokli ne ar atsaucēm uz likumu, ne uz judikatūrā paustajām atziņām nav pamatojusi, līdz ar to aizstāves kasācijas sūdzība arī šajā daļā neatbilst Kriminālprocesa likuma 572. panta prasībām.

Tādējādi konstatējams Kriminālprocesa likuma 573.¹ panta pirmajā daļā paredzētais pamats atteikumam ierosināt kasācijas tiesvedību.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 573. panta trešo un piekto daļu un 573.¹ panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību.

Lēmums nav pārsūdzams.

I. Radzeviča

A. Branta

A. Poļakova